

განრიდების პროგრამების 2021 წლის 6 თვის ანგარიში

საქართველოს
იუსტიციის
სამინისტრო

სსიპ დანაშაულის პრევენციის,
არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა
და პრობაციის ეროვნული სააგენტო

შინაარსი

შესავალი	3
ზოგადი ინფორმაცია პროგრამის განვითარების შესახებ	4
2021 წელს (6 თვე) განხორციელებული მნიშვნელოვანი აქტივობები	7
პროგრამის შედეგები.....	8

შესავალი

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი სსიპ „დანაშაულის პრევენციის, არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პრობაციის ეროვნული სააგენტო“, როგორც განრიდების პროგრამების ზოგად მენეჯმენტზე პასუხისმგებელი უწყება, ყოველწლიურად, სამთავრობო, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთანამშრომლობით ახორციელებს სხვადასხვა აქტივობებს განრიდების მექანიზმის გაძლიერების მიზნით. აღნიშნული აქტივობები მოიცავს როგორც საგანმანათლებლო ღონისძიებებს პროკურორების, სოციალური მუშაკების, მედიატორებისა და მოსამართლეებისათვის, ასევე სხვადასხვა სახის ანალიტიკურ საქმიანობას, სტატისტიკური მონაცემების დამუშავებასა და ანალიზს, უწყებათაშორის მონიტორინგის ღონისძიებებს, ჩართულ სპეციალისტებსა და ორგანიზაციებს შორის კოორდინაციის გაძლიერებას, საგრანტო პროექტების დაფინანსებას ბენეფიციართათვის სერვისების გაფართოების და არასამთავრობო სექტორის გაძლიერების მიზნით, ასევე სხვა მნიშვნელოვან აქტივობებს.

წინამდებარე დოკუმენტი წარმოადგენს 2021 წლის 6 თვის ანგარიშს და მასში წარმოდგენილია პროგრამის განვითარების შესახებ მოკლე ინფორმაცია, 2021 წელს განხორციელებული მნიშვნელოვანი აქტივობები და განრიდების პროგრამების დეტალური სტატისტიკა.

ანგარიშში მოცემული ინფორმაცია საინტერესოა როგორც იურისტებისათვის, ასევე სოციალური სფეროს წარმომადგენლებისათვის, პედაგოგების, მკვლევარების, სტუდენტებისა და აღნიშნული სფეროთი დაინტერესებული ნებისმიერი პირისათვის.

ზოგადი ინფორმაცია პროგრამის განვითარების შესახებ

განრიდების/განრიდებისა და მედიაციის პროგრამის მენეჯმენტს სსიპ „დანაშაულის პრევენციის, არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პრობაციის ეროვნული სააგენტო“ (შემდგომ - სააგენტო) ახორციელებს. 2013 წლამდე, პროგრამა მოქმედებდა საპილოტე რეჟიმში და ეტაპობრივად ემატებოდა საქართველოს სხვადასხვა ქალაქები, ხოლო 2013 წლის აგვისტოდან კი - მოქმედებს მთელი საქართველოს მასშტაბით.

განრიდების პროგრამები 21 წლამდე ასაკის პირისათვის წარმოადგენს ერთ შანსს, გარკვეული პირობების შესრულების სანაცვლოდ, განაგრძოს ცხოვრება ნასამართლობის, სასჯელის გარეშე, დაიწყოს კანონმორჩილი ცხოვრება და გადადგას ნაბიჯი წარმატებული მომავლისკენ. პროგრამა ეფექტური საშუალებაა 21 წლამდე ასაკის პირისათვის მართლშეგნების ხელშეწყობის, მისი რესოციალიზაციისა და კანონსაწინააღმდეგო ქმედებით დაზარალებულ პირთა ინტერესების დაკმაყოფილების თვალსაზრისით.

განრიდება/განრიდება და მედიაცია ეყრდნობა აღდგენით მართლმსაჯულების კონცეფციას, რომელიც მაქსიმალურად ითვალისწინებს დამზარალებლისა და დაზარალებულის ინტერესებს, მიმართულია დანაშაულის პრევენციაზე და ზრუნავს საზოგადოების, როგორც მთლიანობის გაჯანსაღებაზე.

თუ არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ 21 წლამდე ასაკის პირმა ჩაიდინა დანაშაული, პროკურორი უფლებამოსილია არ დაიწყოს/შეწყვიტოს სისხლისსამართლებრივი დევნა და მის მიმართ გამოიყენოს განრიდების მექანიზმი. 21 წლამდე ასაკის პირის განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ, პროკურორი დაუკავშირდება სააგენტოს, რომელიც უზრუნველყოფს საქმის კონკრეტული სოციალური მუშაკისთვის გადაცემას. სოციალური მუშაკი შეიმუშავებს განსარიდებლის ინდივიდუალური შეფასების ანგარიშს, განრიდების სარეკომენდაციო ღონისძიებებს და ხელშეკრულების სარეკომენდაციო პირობებს. ანგარიშის საფუძველზე პროკურორი სოციალურ მუშაკთან, ხოლო მედიაციის შემთხვევაში - მედიატორთან ერთად განსაზღვრავს განრიდების ღონისძიებას და ხელშეკრულების პირობებს. გარდა ზემოაღნიშნულისა, მას შემდეგ, რაც პროკურორი მიიღებს განრიდების გადაწყვეტილებას და საქმეს ჰყავს დაზარალებული, საქმეში ერთვება მედიატორი, რომელიც არის ნეიტრალური პირი. მედიატორის მიზანია დაზარალებულსა და დანაშაულის ჩამდენ განსარიდებელს შორის მოლაპარაკების წარმოება, შერიგებაში დახმარება და ზიანის ანაზღაურების ფორმაზე

შეთანხმება. მედიატორი დაზარალებულსა და განსარიდებელს აწვდის დეტალურ ინფორმაციას მედიაციის არსის, პროცედურების შესახებ და უხსნის მათ მედიაციის მნიშვნელობას. დაზარალებულის თანხმობის შემთხვევაში, მოლაპარაკების პროცესის დასრულების შემდეგ მედიატორი მართავს შეხვედრას (ე.წ. მედიაციის კონფერენციას) რა დროსაც დაზარალებული და განსარიდებელი პირადად ხვდებიან ერთმანეთს. ყველა მხარესთან შეთანხმებით დგება სამოქალაქო ხელშეკრულება, რომელსაც ხელს აწერენ: განსარიდებელი, მისი კანონიერი წარმომადგენელი (18 წლის ასაკს მიუღწეველი პირის განრიდების შემთხვევაში), მედიატორი და დანაშაულის შედეგად დაზარალებული პირი. ხელშეკრულების შესაბამისად, განრიდების ღონისძიებასთან ერთად 21 წლამდე ასაკის პირს მიეწოდება მისთვის საჭირო სერვისები

და დაეკისრება დაზარალებულის ან/და საზოგადოების წინაშე მოვალეობები, რომელთა შემუშავებაში მედიატორიც იღებს მონაწილეობას. განრიდებულს დახმარებას გაუწევენ სახელმწიფო და სხვადასხვა არასამთავრობო ორგანიზაციები.

პირობების ჩამოყალიბებისას პროკურორი, სოციალური მუშაკი და მედიატორი ითვალისწინებენ დაზარალებულის ინტერესს და მოქმედებენ განსარიდებლის საუკეთესო ინტერესების გათვალისწინებით. შესაბამისად, ხელშეკრულების პირობად აგრეთვე შეიძლება განისაზღვროს, ზიანის ანაზღაურება ან/და დაზარალებულისთვის ბოდიშის მოხდა საქმის ინდივიდუალური მახასიათებლების გათვალისწინებით.

იმ შემთხვევაში, თუ საქმეს არ ჰყავს დაზარალებული, ან დაზარალებული წინააღმდეგია მედიაციის პროცესში მონაწილეობაზე, აღნიშნული არ აბრკოლებს განრიდების პროცესს და პროკურორი უფლებამოსილია გააფორმოს კანონთან კონფლიქტში მყოფ პირთან ხელშეკრულება განრიდების შესახებ. ამასთან, დაზარალებულს უფლება აქვს ნებისმიერ დროს ჩაერთოს მედიაციის პროცესში. ხელშეკრულების გაფორმების შემდეგ, 21 წლამდე ასაკის პირის მიერ ხელშეკრულების პირობების შესრულებას მეთვალყურეობას უწევს სოციალური მუშაკი. შესაძლებელია, რომ განრიდებულმა არ გამოიყენოს მისთვის მიცემული შანსი და დაარღვიოს ხელშეკრულების პირობები. ასეთ შემთხვევაში, სოციალური მუშაკი დაუყოვნებლივ აწვდის ინფორმაციას პროკურორს, პროკურორი კი უფლებამოსილია ხელახლა დაიწყოს სისხლისსამართლებრივი დევნა მის მიმართ. ასეთი შესაძლებლობის არსებობამ კარგად უნდა დააფიქროს განრიდებული და უზრუნველყოს მის მიერ ნაკისრი ვალდებულებების ჯეროვნად შესრულება.

2014 წლის ნოემბრამდე დანაშაულის ჩამდენი არასრულწლოვნის განრიდებისა და მედიაციის პროგრამაში ჩართვა შესაძლებელი იყო იმ შემთხვევაში, თუ მის მიერ ჩადენილი დანაშაული წარმოადგენდა ნაკლებად მძიმე დანაშაულს. 2014 წლის 11 ნოემბრიდან პროგრამა გავრცელდა მძიმე კატეგორიის დანაშაულებზეც. აღნიშნული ცვლილებებით შეიცვალა და დაიხვეწა 2010 წლიდან პროგრამის პრაქტიკაში გამოყენებისას გამოვლენილი ხარვეზები და სხვადასხვა პროცედურული საკითხებიც. მათ შორის, დაწესდა პროგრამაში მომუშავე პროფესიონალთათვის სამუშაო ვადები. ასევე, თუ წინათ მედიაციის შესახებ დაზარალებულს ინფორმაციას პროკურორი აწვდიდა და მხოლოდ დაზარალებულის მედიაციის პროცესში მონაწილეობაზე თანხმობის შემთხვევაში ერთვებოდა მედიატორი, დღეისათვის იგი პროცესში პროკურორის მიერ განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისთანავე ერთვება, რაც ზრდის მედიაციით დასრულებული

საქმეების რაოდენობას. შესაბამისად, ამცირებს დანაშაულებრივი ქმედების შედეგად დაზარალებულსა და განრიდებულს შორის წარმოშობილი კონფლიქტების რაოდენობას და ზრდის კმაყოფილ დაზარალებულთა რიცხვს.

2016 წლის პირველ იანვარს ამოქმედდა საქართველოს კანონი „არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი“, რომელის მიხედვითაც ბევრ სხვა ნოვაციასთან ერთად, კიდევ უფრო დაიხვეწა და გაუმჯობესდა განრიდების მექანიზმი. კოდექსის მიხედვით, განრიდება გახდა პრიორიტეტული და კრიტერიუმების არსებობის შემთხვევაში, პროკურორი ვალდებულია პირველ რიგში, განიხილოს განრიდების შესაძლებლობა და მხოლოდ შემდეგ დაიწყოს ფიქრი სისხლისსამართლებრივ დევნაზე. განრიდება გავრცელდა 14-18 წლის

არასრულწლოვნების გარდა, 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირებზეც. განრიდების უფლებამოსილება აგრეთვე მიენიჭა სასამართლოსაც. კერძოდ, 2016 წლის 1-ლი იანვრიდან მოსამართლე უფლებამოსილია მხარის შუამდგომლობის საფუძველზე, ან/და საკუთარი ინიციატივით საქმე დაუბრუნოს პროკურორს განრიდების მიზნით. მნიშვნელოვანი ცვლილებაა აგრეთვე ის, რომ მედიატორის როლი კიდევ უფრო გაიზარდა. კოდექსის მიხედვით, პროკურორისა და სოციალური მუშაკის დასწრება მედიაციის კონფერენციაზე სავალდებულო აღარ არის.

2020 წელს განახლდა „განრიდებისა და მედიაციის პროგრამაში ჩართული მედიატორების საქმიანობის წესისა და სამუშაო დოკუმენტაციის დამტკიცების თაობაზე“, სააგენტოს უფროსის ბრძანება, რომლის საფუძველზეც განახლდა მედიატორთა საქმიანობის მარეგულირებელი წესები. ბრძანების შესაბამისად:

- ამოქმედდა დისტანციური მედიაციის მოდელი, რომელიც მაქსიმალურად არის მორგებული მედიაციის მხარეთა ჯანმრთელობის უსაფრთხოების დაცვაზე და მინიმუმამდეა დაყვანილი პირადი შეხვედრები მედიაციის მხარეებსა და სააგენტოს მედიატორებს შორის. აღნიშნული მექანიზმი გამოიყენება ახალი კორონავირუსის გავრცელების პირობებში აღდგენითი მართლმსაჯულების არსებული პრაქტიკის გაგრძელებისა და გაუმჯობესებისათვის და მისი გამოყენება გაგრძელდება ვირუსის გავრცელების რისკების არარსებობის პირობებშიც ისეთ მედიაციის საქმეებში, რომლებშიც მედიაციის მხარეები საზღვარგარეთ, ან ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონში იმყოფებიან;
- დაიხვეწა პროცედურული საკითხები და განახლდა სამუშაო ფორმები. განახლებული ბრძანებით ყურადღება ეთმობა კვლევით კომპონენტს, რითაც განრიდებისა და მედიაციის პროგრამა კიდევ უფრო დაუახლოვდა აღდგენითი მართლმსაჯულების გამოყენებისა და პრაქტიკის შეფასების საერთაშორისოდ აღიარებულ პრინციპებს, ხედვებსა და ღირებულებებს.

2021 წელს (6 თვე) განხორციელებული მნიშვნელოვანი აქტივობები

საანგარიშო პერიოდში, სააგენტოს ორგანიზებით ფოთის მუნიციპალიტეტის მერიისა და სააგენტოს წარმომადგენლებს შორის გაიმართა სამუშაო შეხვედრა არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებისა და დანაშაულის პრევენციის მიმართულებით თანამშრომლობისა და უწყებათაშორისი კოორდინაციის გაუმჯობესების მიზნით.

მაისის თვეში აღდგენითი მართლმსაჯულების მექანიზმების გამოყენების გაფართოების მიზნით დანაშაულის პრევენციისა და პრობაციის ეროვნულ სააგენტოსა და საქართველოს პროკურატურის წარმომადგენლებს შორის სამუშაო შეხვედრა გაიმართა. ასევე, აღდგენითი მართლმსაჯულების მექანიზმების გამოყენების გაფართოების მიზნით მედიატორებთან სამუშაო შეხვედრა გაიმართა, რომელიც ევროკავშირის სასამართლოს მხარდაჭერის პროექტის მიერ დანაშაულის პრევენციისა და პრობაციის ეროვნულ სააგენტოსთან თანამშრომლობით დაიგეგმა.

საანგარიშო პერიოდში საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს „დანაშაულის პრევენციისა და პრობაციის ეროვნული სააგენტოს“, ევროკავშირის მხარდაჭერითა და გაეროს ბავშვთა ფონდთან თანამშრომლობით გაიმართა კონფერენცია, რომელზეც აღდგენითი მართლმსაჯულების, არასრულწლოვანთა განრიდებისა და მედიაციის პროგრამის 10 წლის შედეგები შეჯამდა.

ივნისის თვეში, ევროკავშირის პენიტენციური და პრობაციის სისტემების მხარდაჭერის პროექტის დაფინანსებით, სააგენტოს თანამშრომლები მონაწილეობას იღებდნენ აღდგენითი მართლმსაჯულების ევროპული ფორუმის მიერ ორგანიზებულ ვირტუალურ სიმპოზიუმში - Restorative Justice over distance.

საანგარიშო პერიოდში სსიპ დანაშაულის პრევენციის, არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პრობაციის ეროვნული სააგენტოს, შვიდმა ახალმა სპეციალისტმა (პროფესიული ზედამხედველი და სოციალურმა მუშაკი) გაიარა არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების სპეციალიზაციის ტრენინგი;

ამასთან, ევროკავშირის სასამართლოს მხარდაჭერის პროექტის, ჟურნალ „ინდიგოს“ და დანაშაულის პრევენციისა და პრობაციის ეროვნული სააგენტოს თანამშრომლობით გამოიცა წიგნი „სხვა ბილიკები“, რომელიც აღწერს განრიდებისა და მედიაციის პროგრამაში ჩართული ადამიანების რეალურ ამბებს, სადაც გარემოებები და დეტალები შეცვლილია.

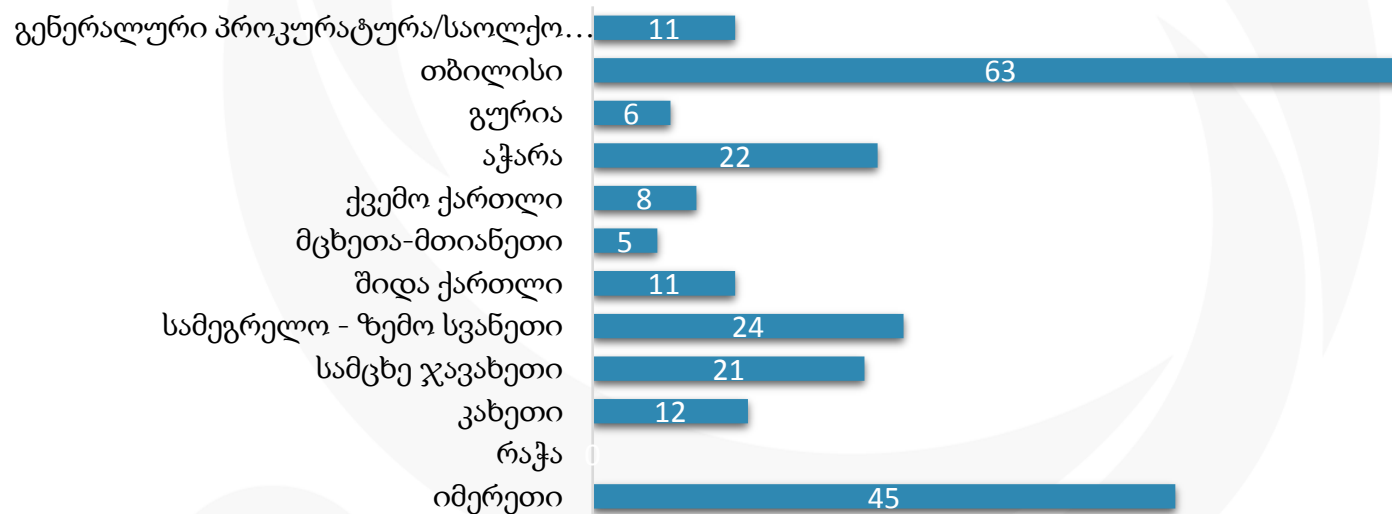
პროგრამის შედეგები

2021 წლის 6 თვის განმავლობაში განრიდებულ იქნა 228 პირი, აქედან 139 არასრულწლოვანი (14-დან 18 წლამდე) და 89 სრულწლოვანი (18-დან 21 წლამდე). აქედან 152 პირის მიმართ გამოყენებულ იქნა მედიაცია და შედგა 116 მედიაციის საერთო შეხვედრა, მათ შორის 6 პირისპირ და 110 დისტანციური მედიაციის კონფერენცია.

2010 წლიდან 2021 წლის 30 ივნისის ჩათვლით, საერთო ჯამში, განრიდებულ იქნა 5194, 21 წელს მიულწეველი პირი.

განრიდების პროგრამებთან დაკავშირებული დეტალური სტატისტიკური მონაცემები 2021 წლისათვის (6 თვე):

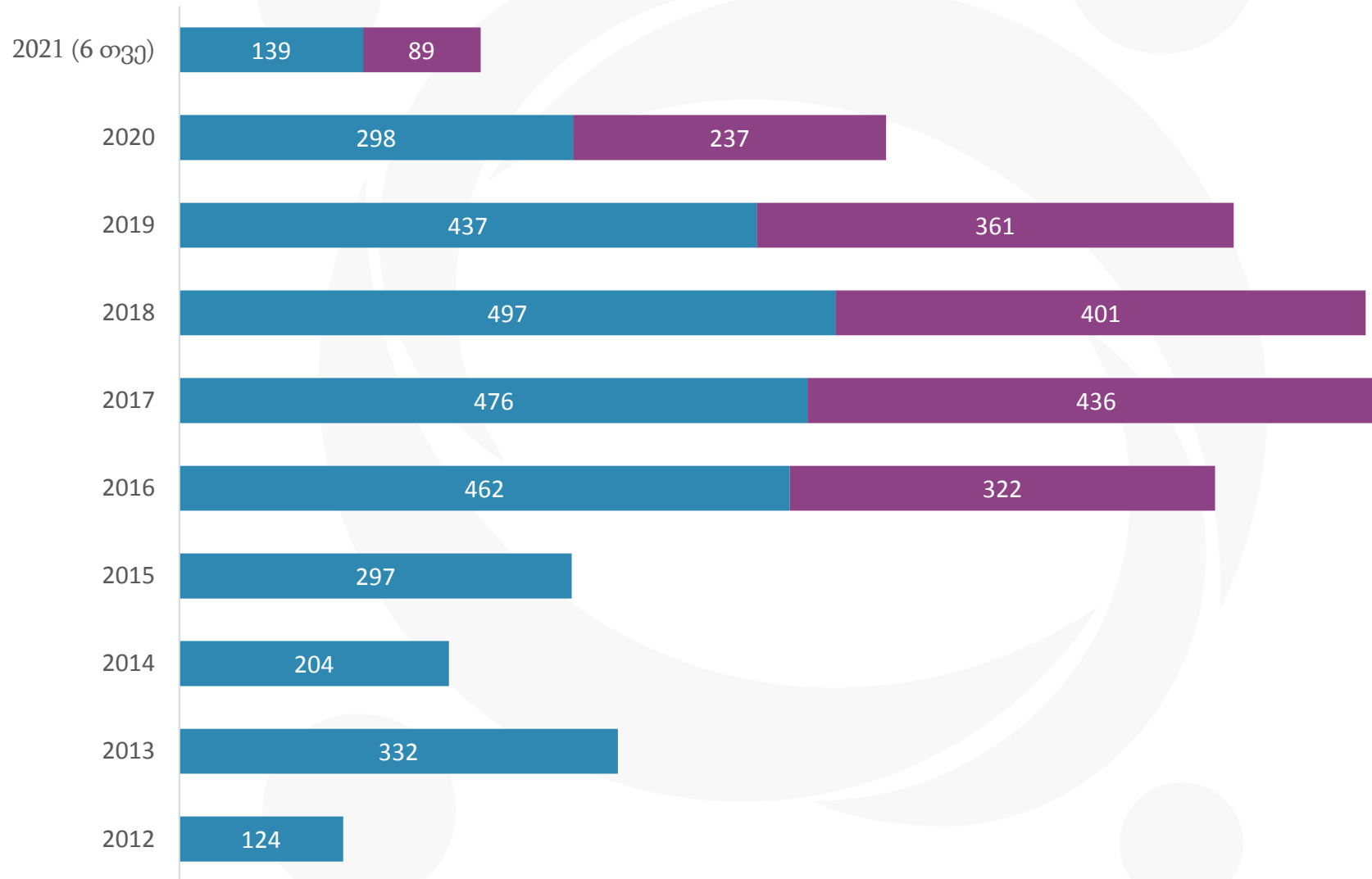
სტატისტიკური მონაცემები რეგიონების მიხედვით

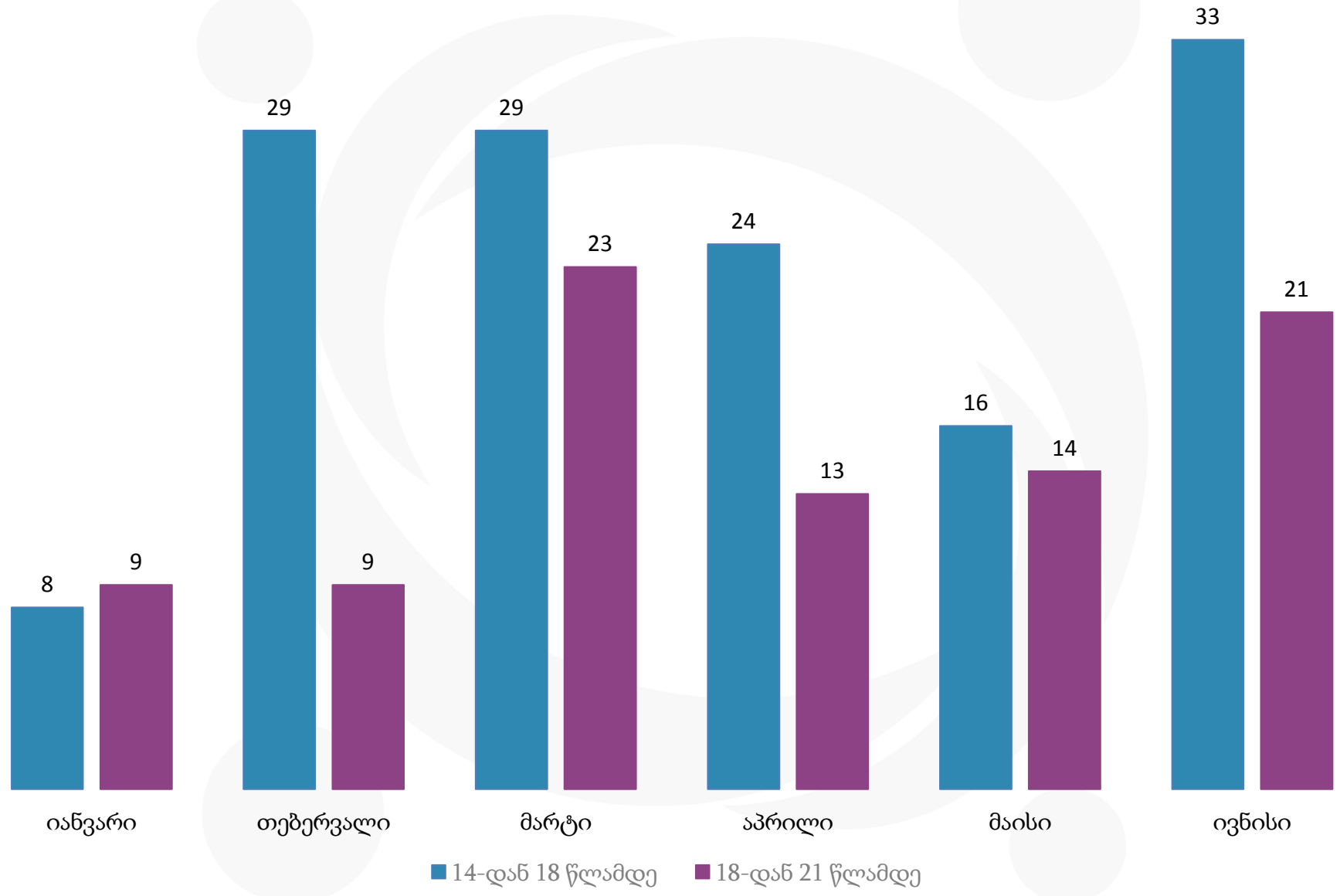

წლებისა და ასაკობრივი კატეგორიის მიხედვით

■ 14-დან 18 წლამდე ■ 18-დან 21 წლამდე

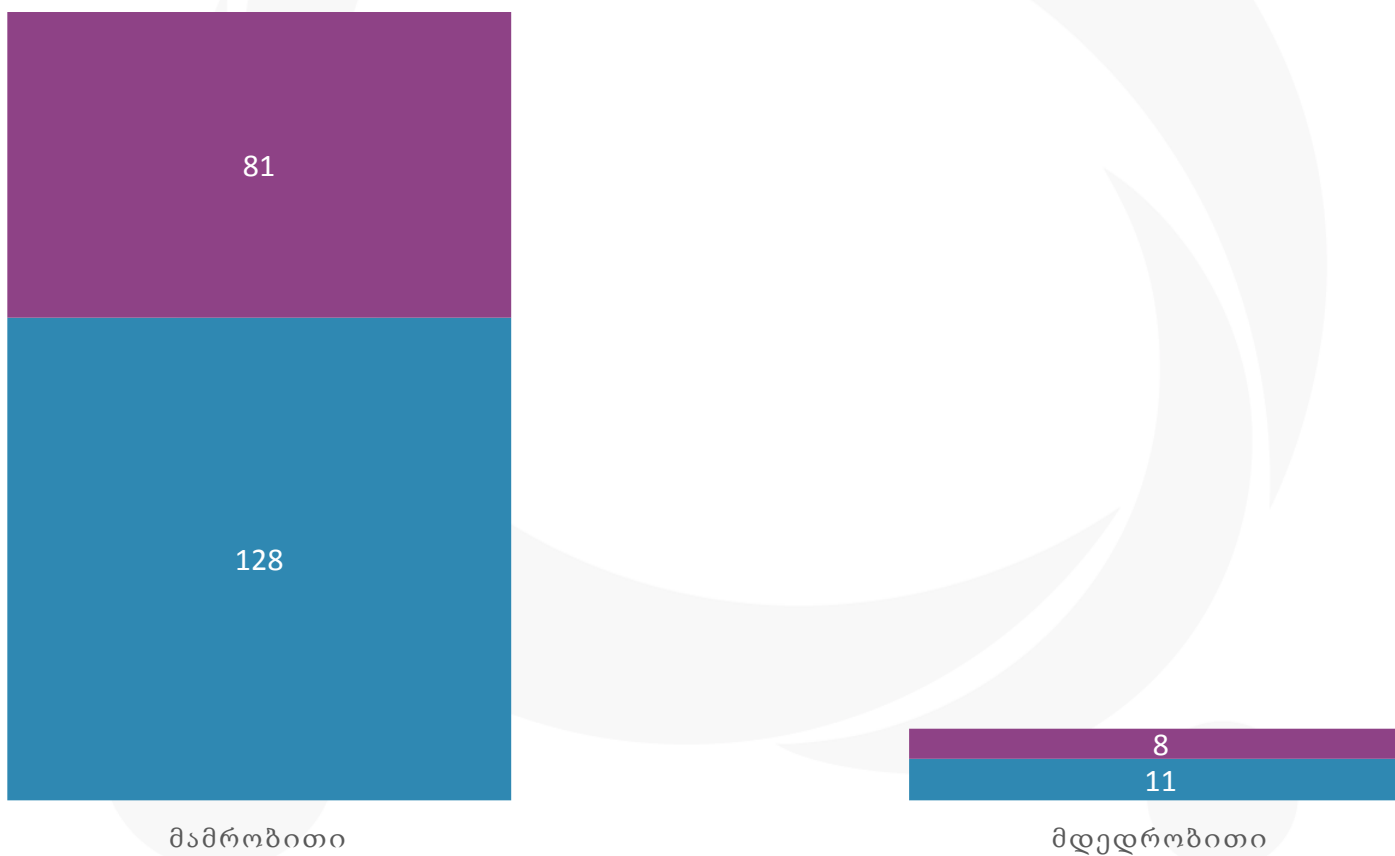

სტატისტიკური მონაცემები თვეების მიხედვით

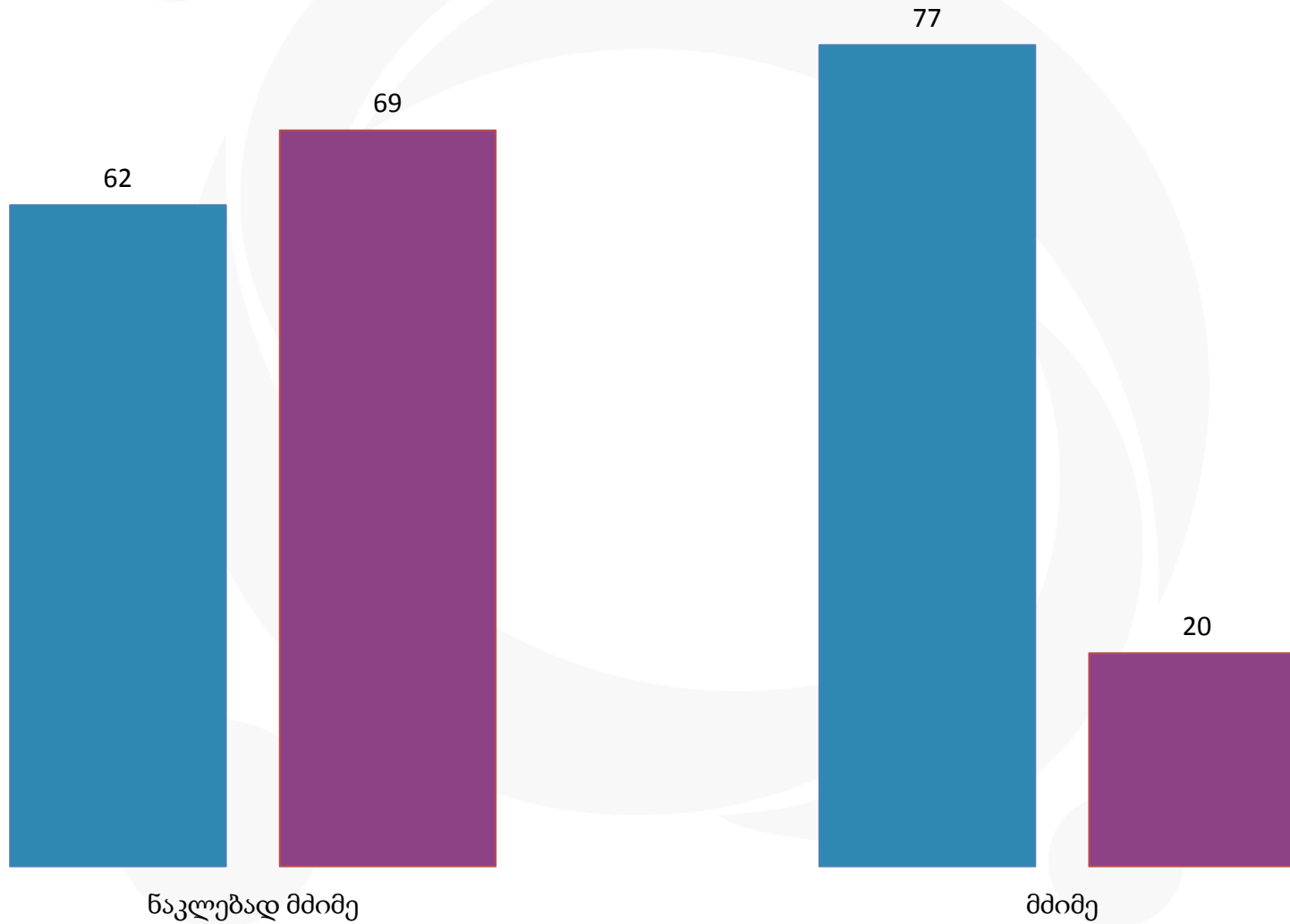
სტატისტიკური მონაცემები სქესისა და ასაკობრივი კატეგორიის მიხედვით

■ 14-დან 18 წლამდე ■ 18-დან 21 წლამდე

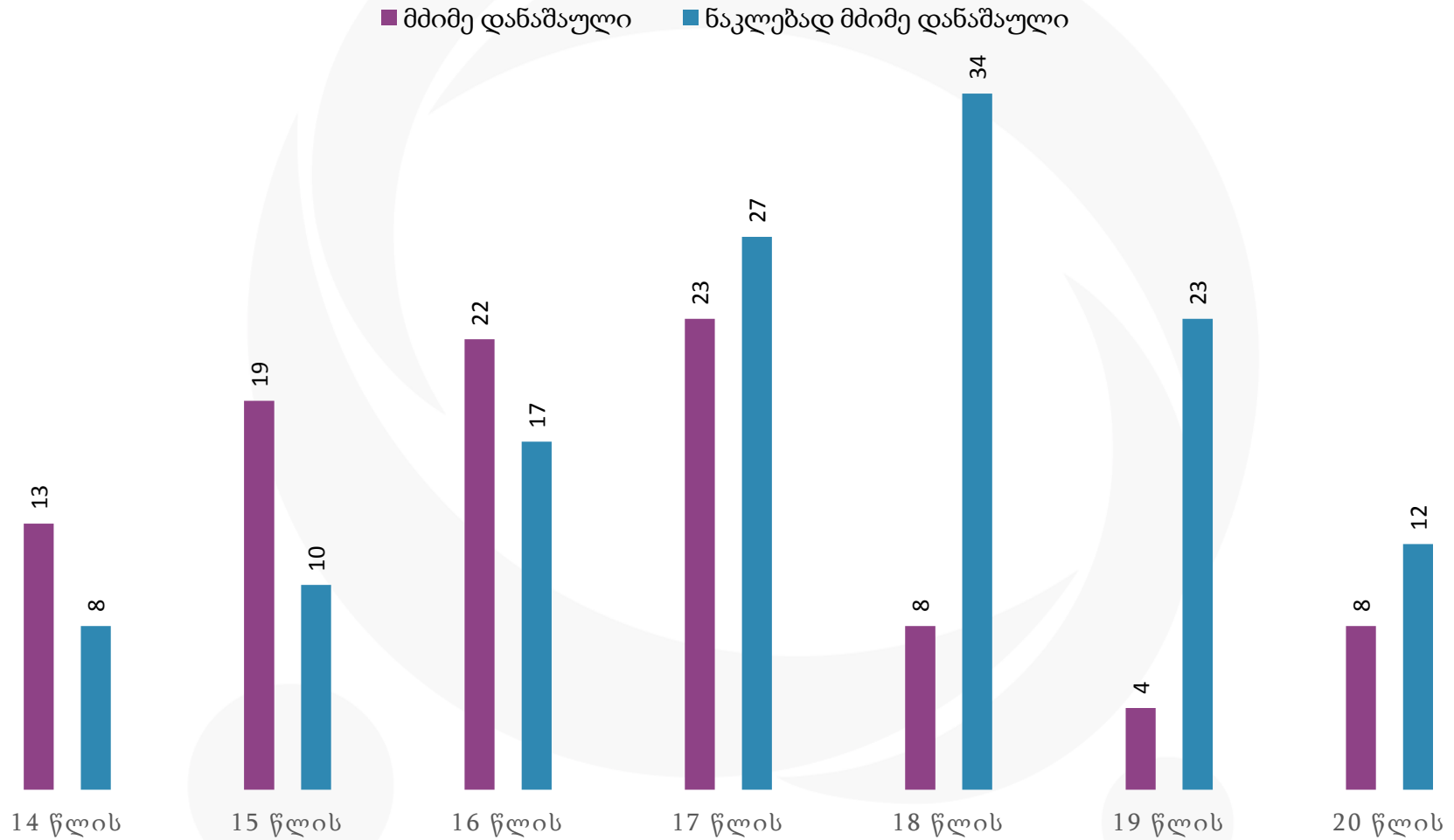

სტატისტიკური მონაცემები დანაშაულთა და ასაკობრივი კატეგორიების მიხედვით

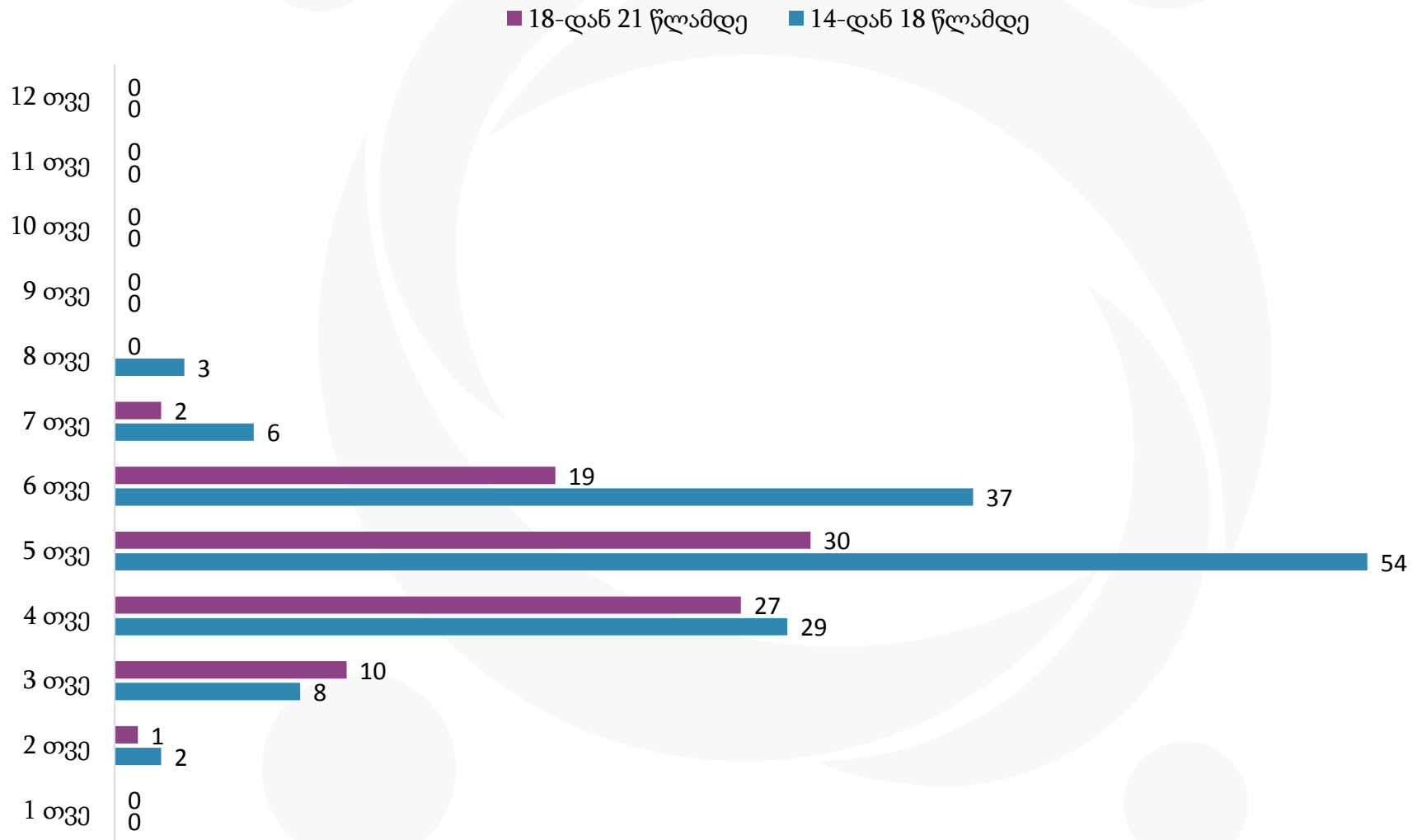
■ 14-დან 18 წლამდე ■ 18-დან 21 წლამდე

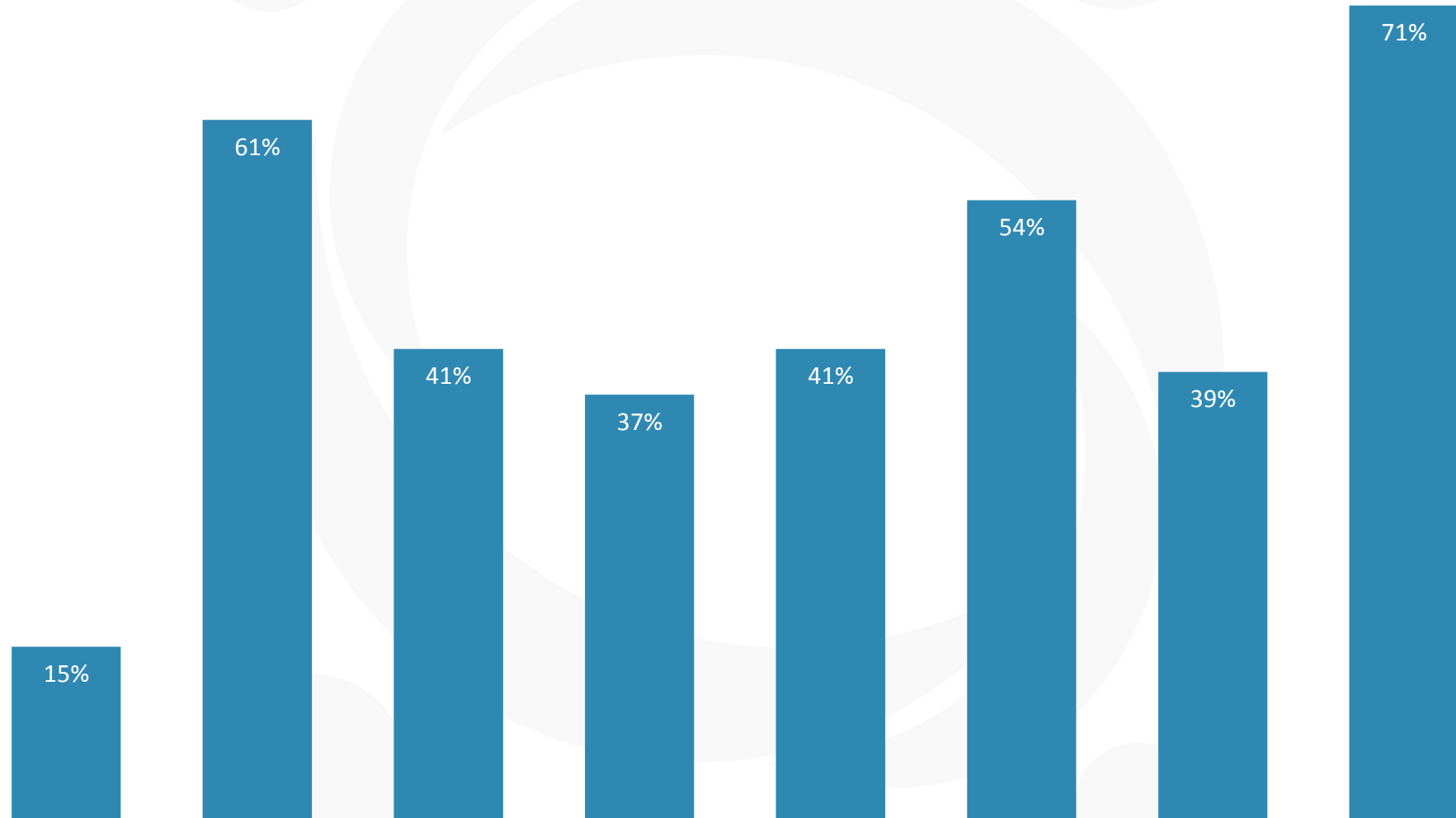
სტატისტიკური მონაცემები დანაშაულის კატეგორიისა და დანაშაულის ჩადენის დროს ასაკის მიხედვით

სტატისტიკური მონაცემები ხელშეკრულების ხანგრძლივობის მიხედვით

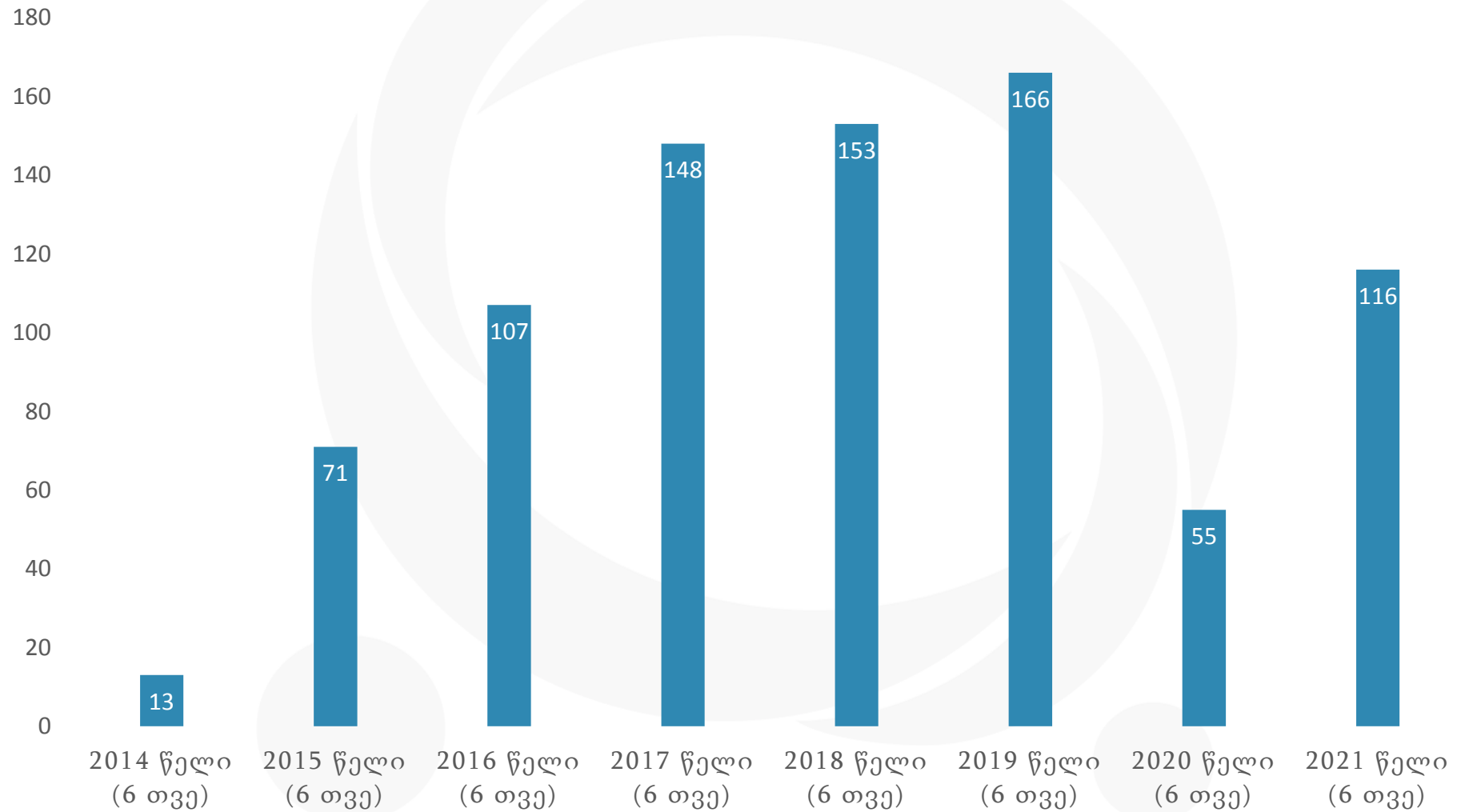

წარმატებით დასრულებული მედიაციის საქმეები

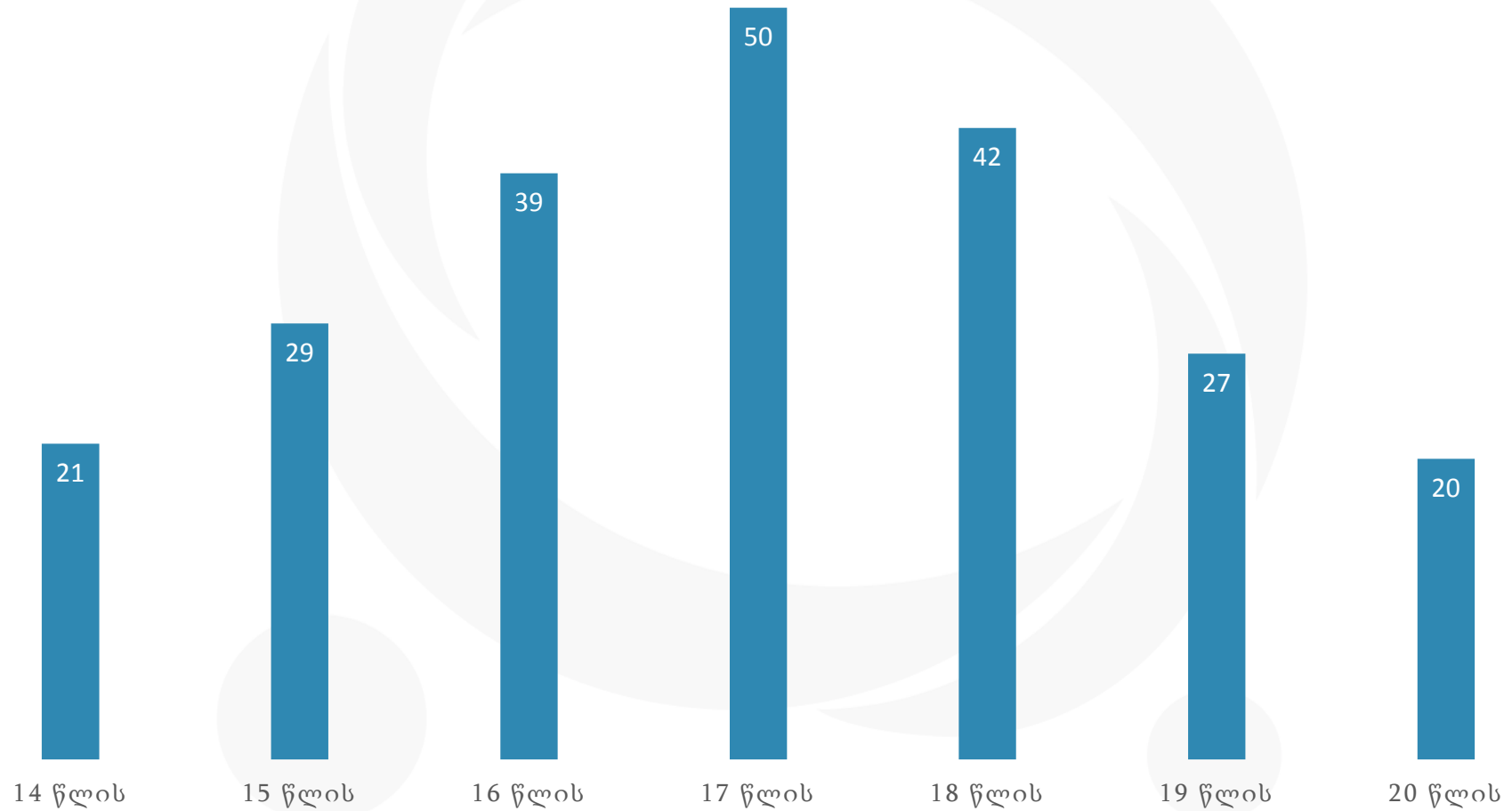
2014 წელი (6 თვე) 2015 წელი (6 თვე) 2016 წელი (6 თვე) 2017 წელი (6 თვე) 2018 წელი (6 თვე) 2019 წელი (6 თვე) 2020 წელი (6 თვე) 2021 წელი (6 თვე)

წარმატებით დასრულებული მედიაციის კონფერენციები წლების მიხედვით 14 დან 21 წლის ასაკამდე პირებს შორის

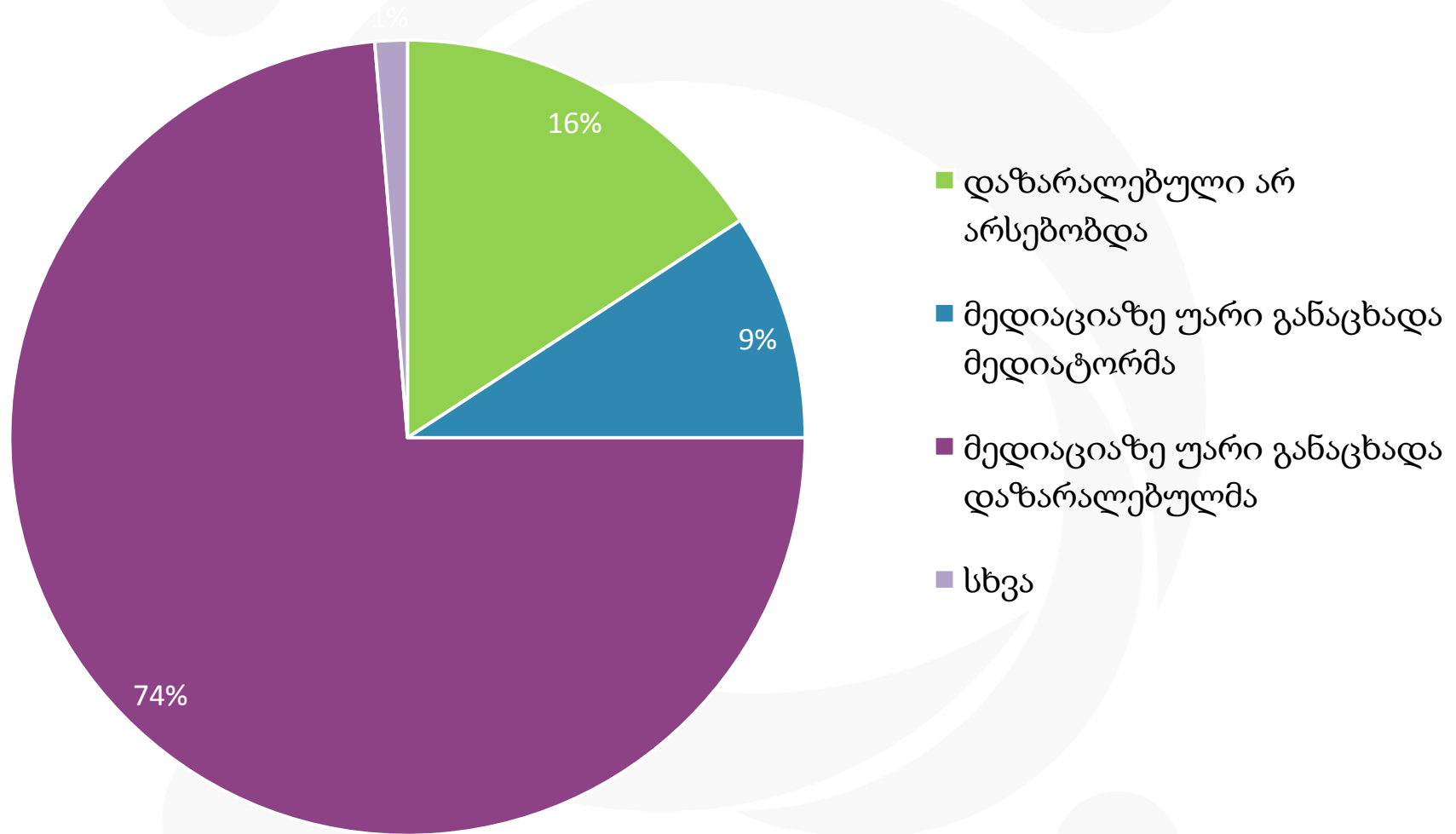

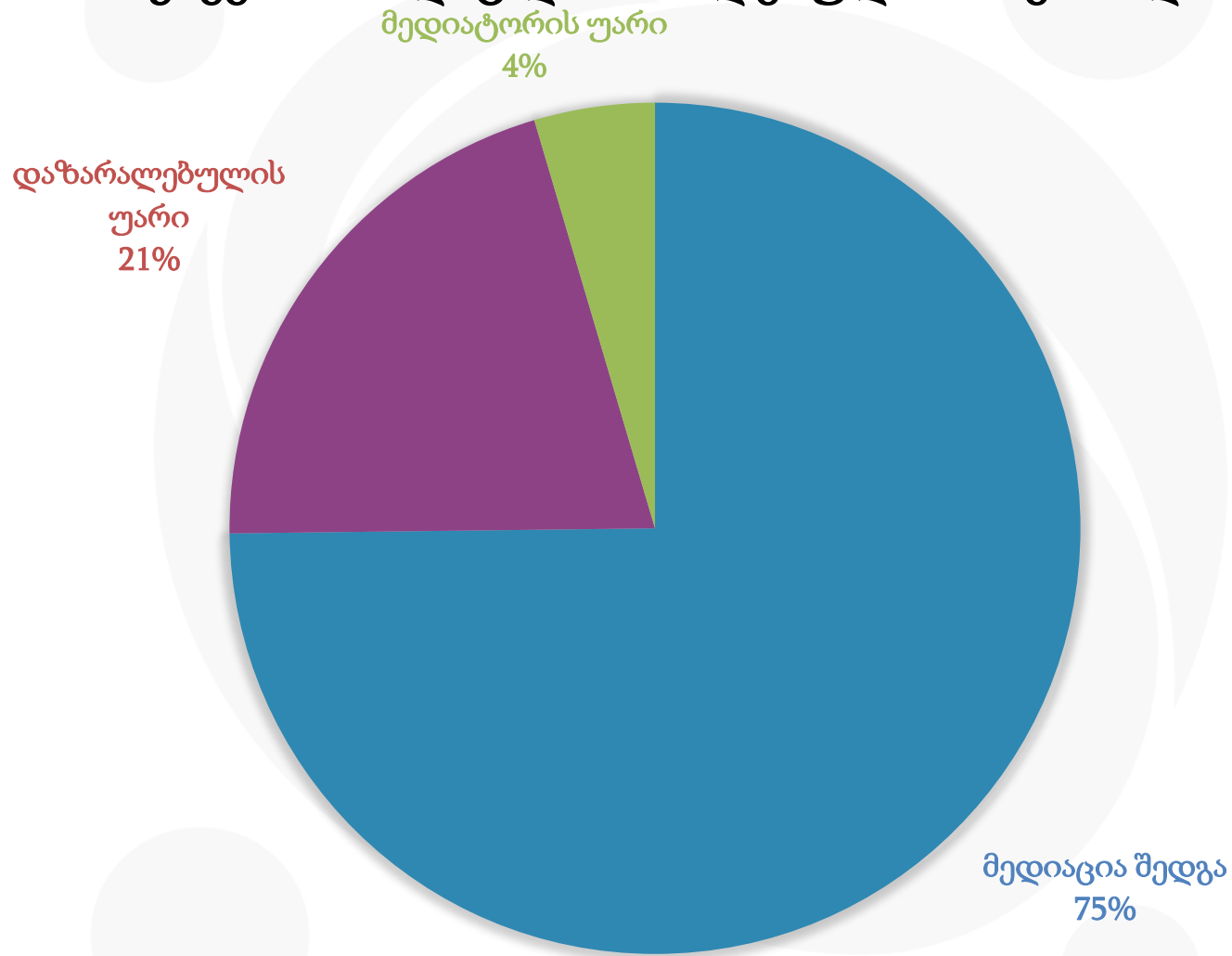
სტატისტიკური მონაცემები, ასაკის მიხედვით, დანაშაულის ჩადენის დროს

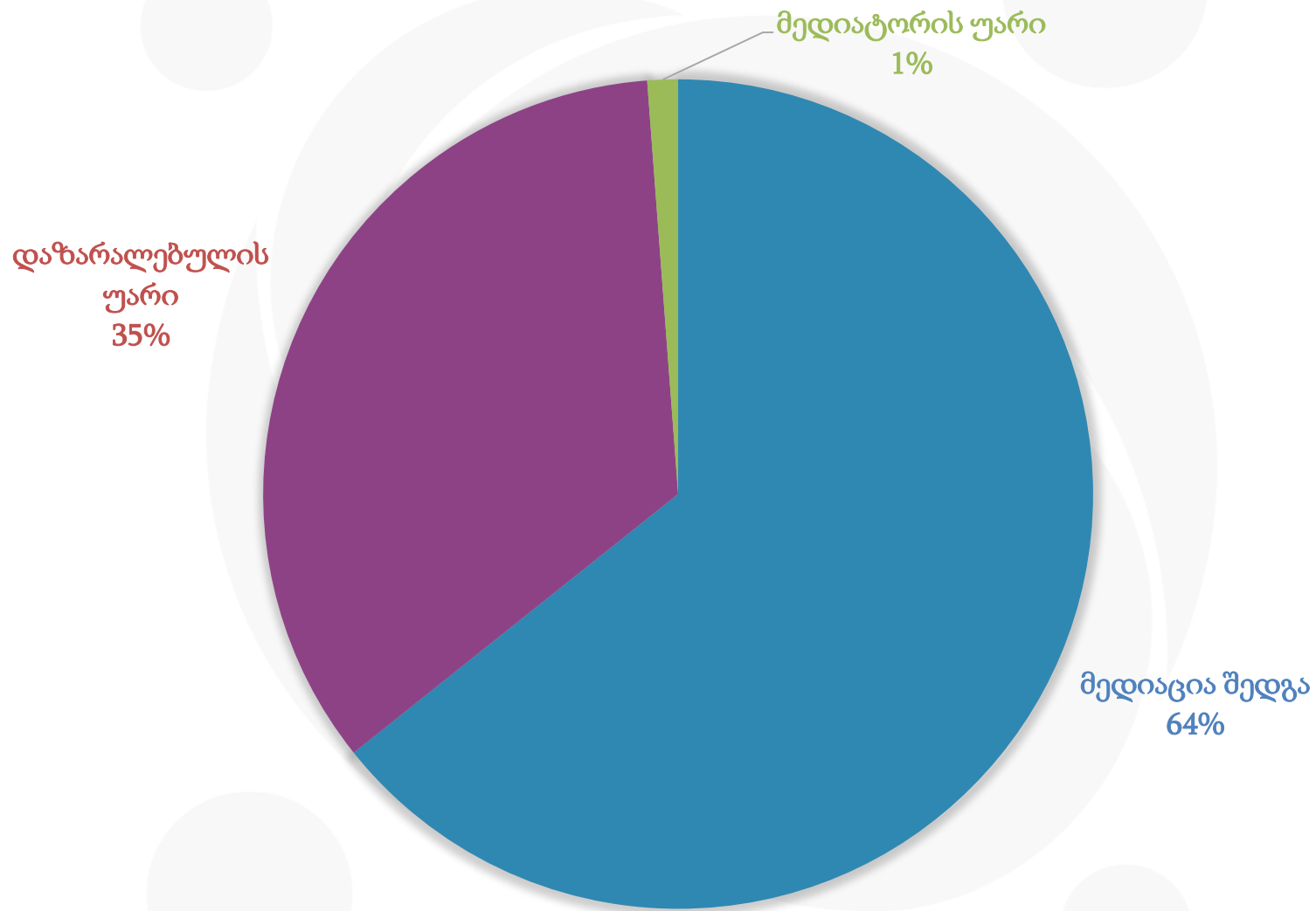
განრიდების ხელშეკრულებების გაფორმებით დასრულებულ
საქმეებთან დაკავშირებული მონაცემები 2021 წელს (6 თვე)

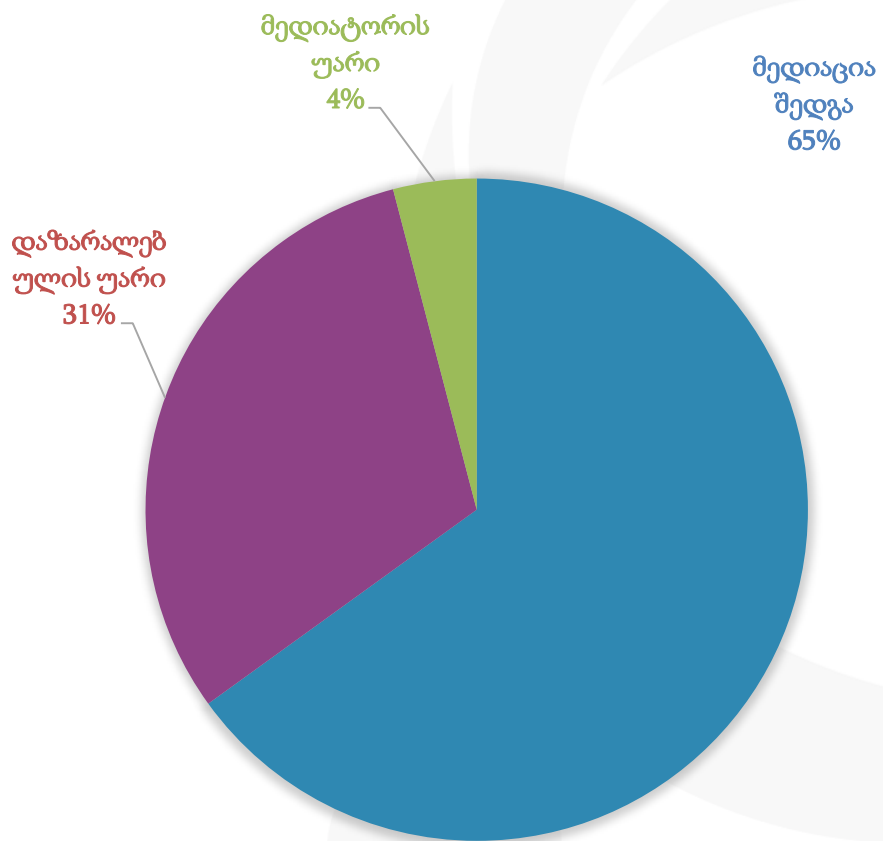
მედიაციის მაჩვენებელი არასრულწლოვნებს შორის იმ საქმეებში, სადაც დაზარალებული არსებობდა

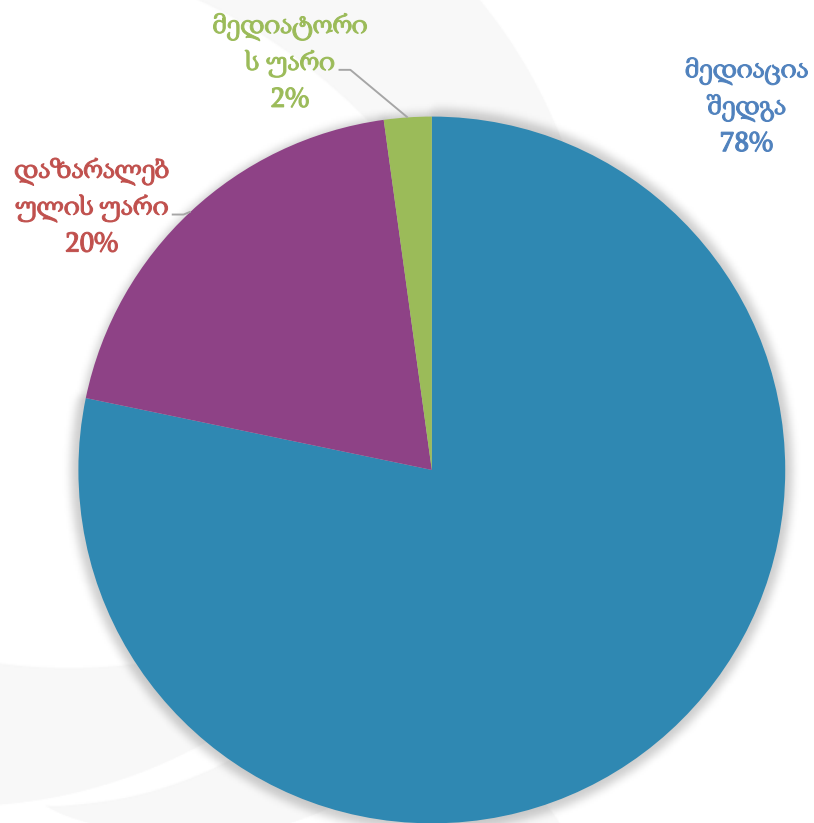
მედიაციის პროცენტული მაჩვენებელი 21 წლამდე ასაკის სრულწლოვნებს შორის იმ საქმეებში, სადაც არსებობდა მედიაციის წინაპირობა

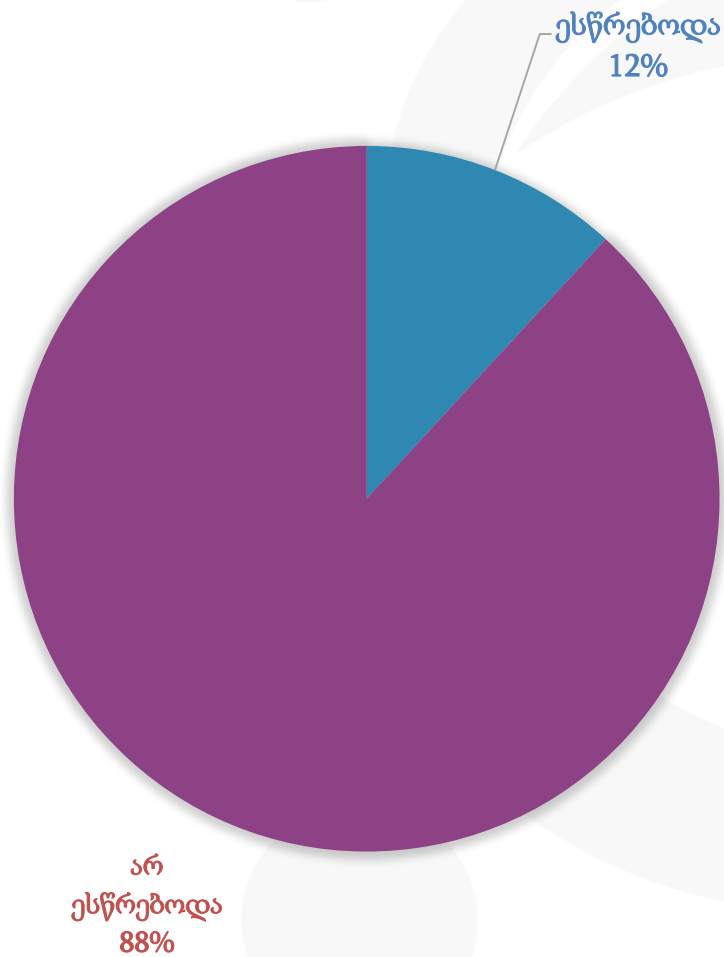
ფიზიკური პირების მედიაციის პროცესში
მონაწილეობასთან დაკავშირებული მარჯვენებელი
(2021 წელს (6თვე))

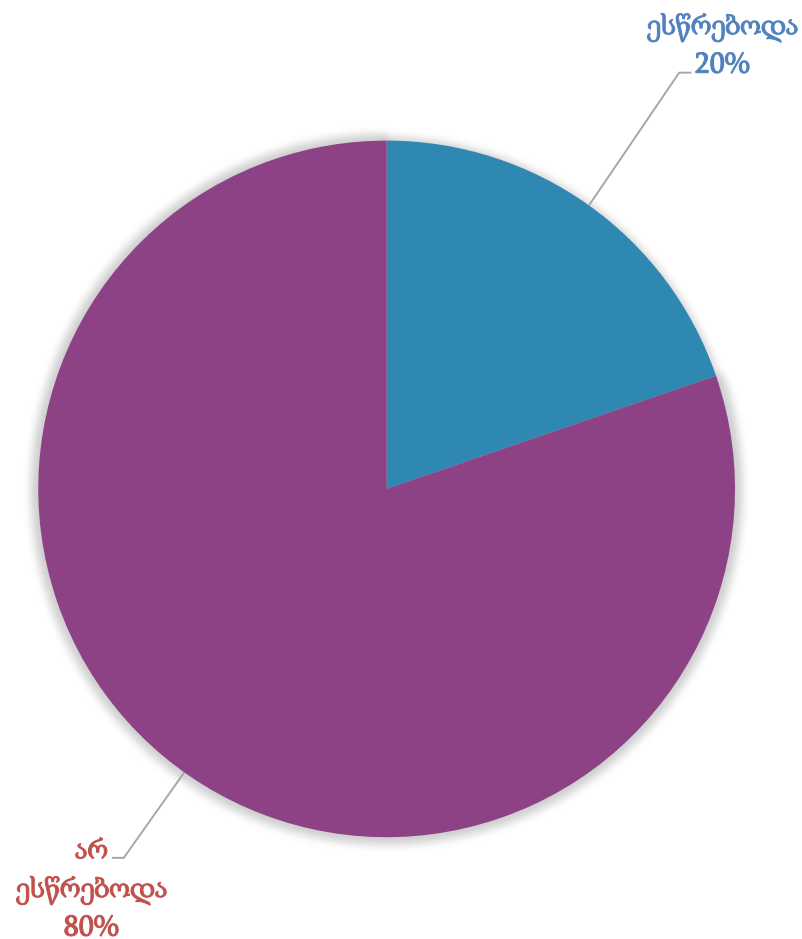
იურიდიული პირების მედიაციის პროცესში
მონაწილეობასთან დაკავშირებული
მარჯვენებელი (2021 წელს (6 თვე))

განრიდებისა და მედიაციის
კონფერენციაზე პროკურორების დასწრების
მაჩვენებელი (2021 წელს (6 თვე))

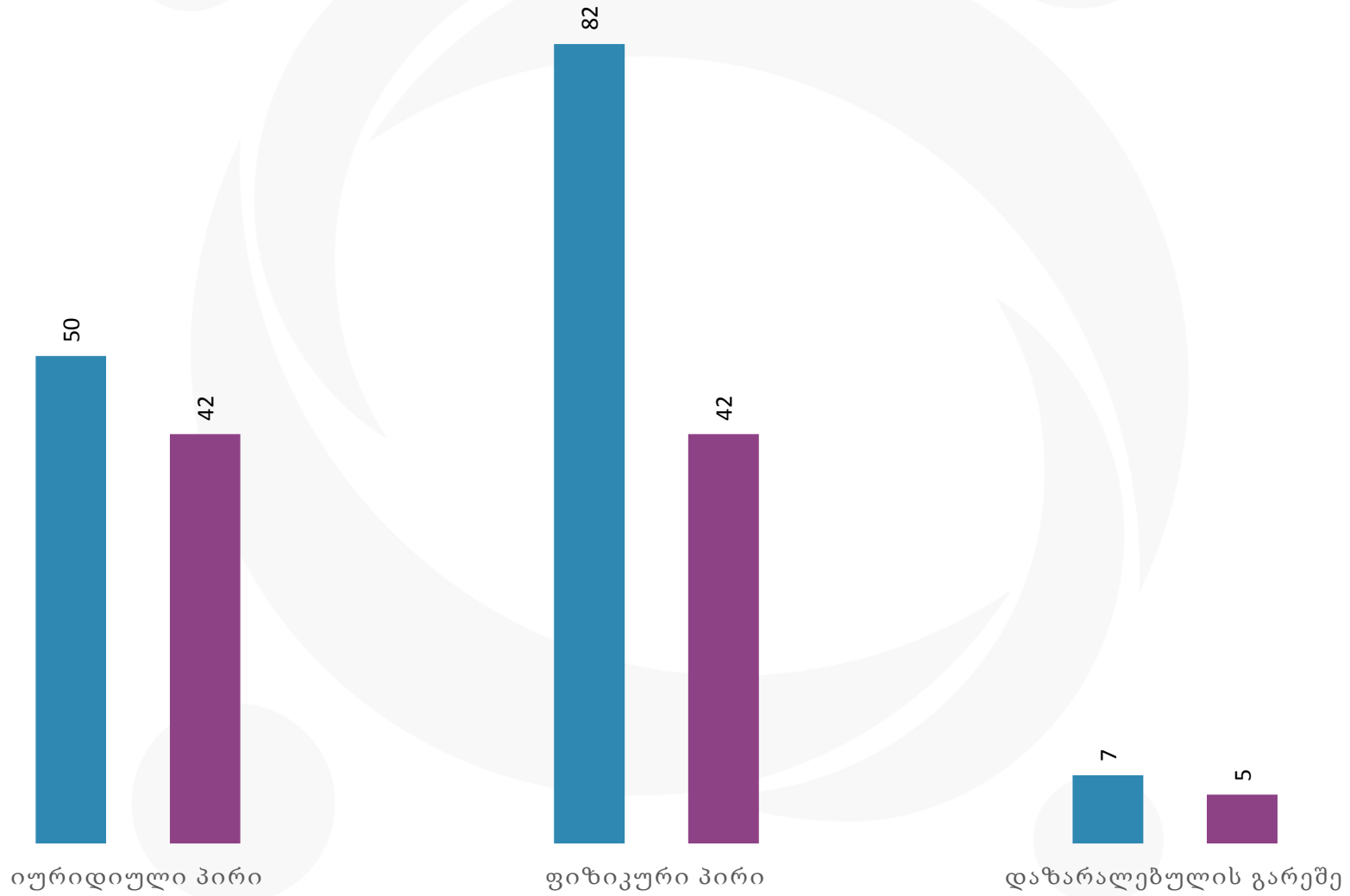

განრიდებისა და მედიაციის
კონფერენციაზე სოციალური
მუშაკების დასწრების მაჩვენებელი
(2021 წელს (6 თვე))

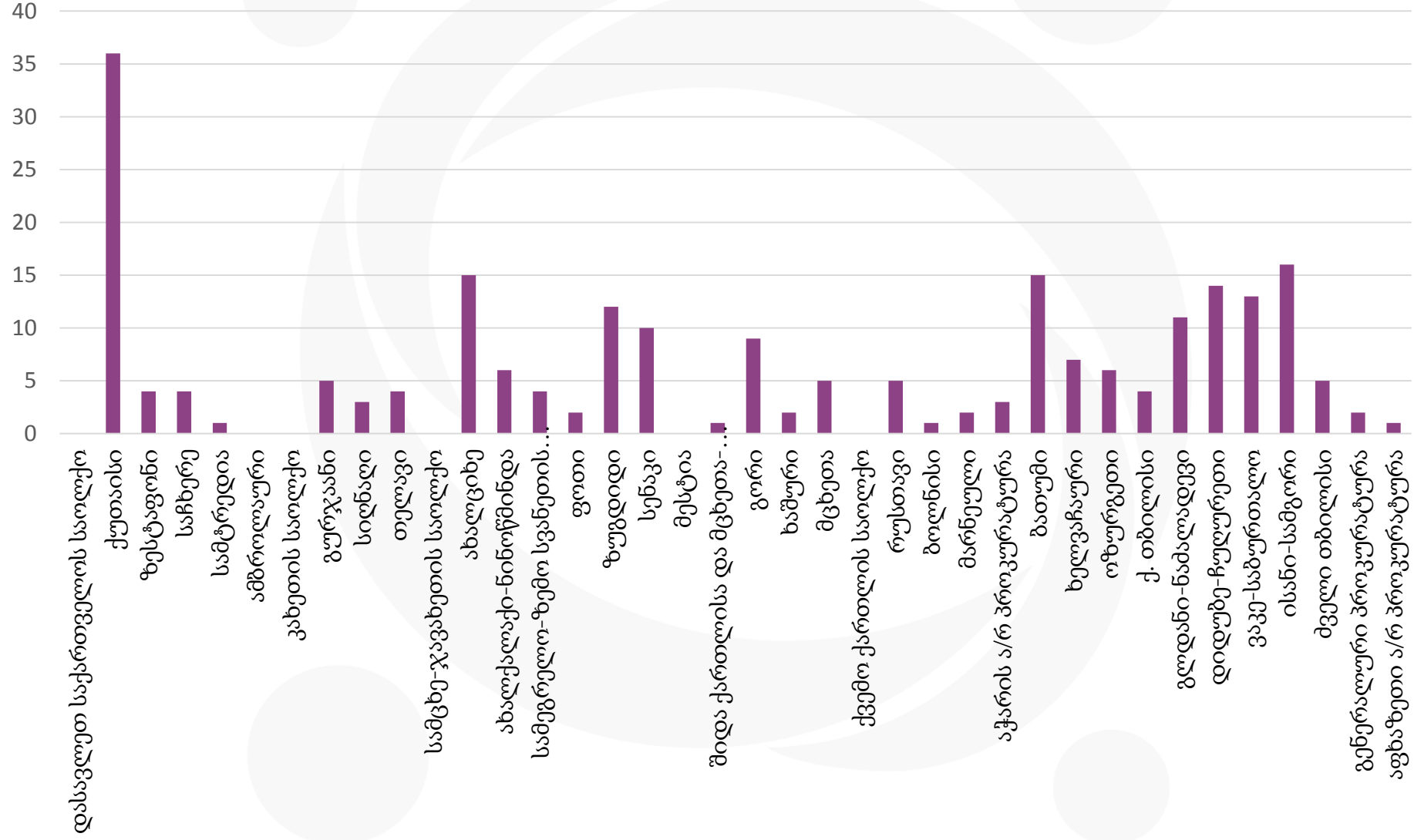

დაზარალებულთა მონაცემები

■ 14-დან 18 წლამდე განრიდებული ■ 18-დან 21 წლამდე განრიდებული

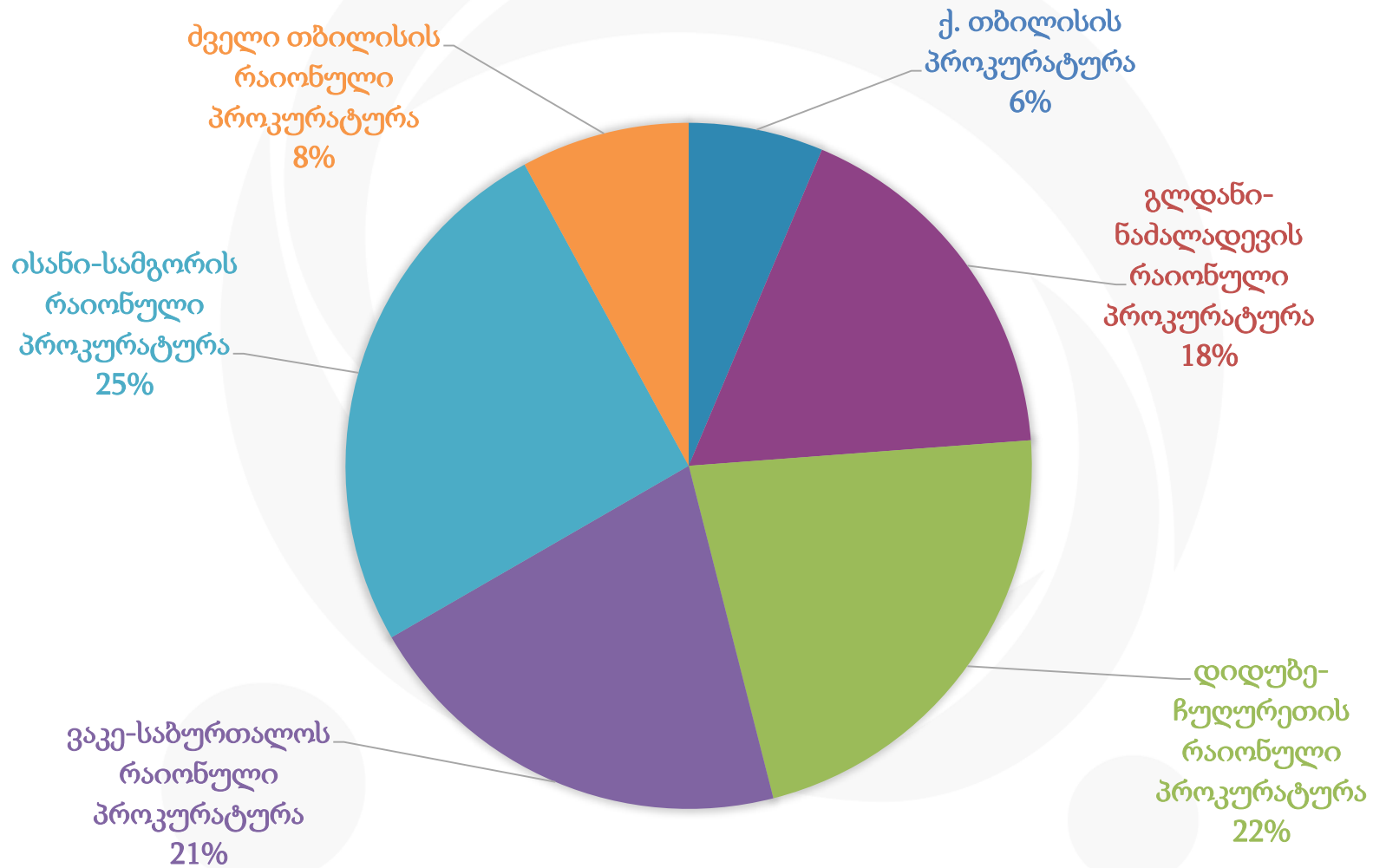

2021 წლის (6 თვე) მონაცემები რაიონული და საოლქო პროკურატურების მიხედვით
14-დან 21 წლამდე პირებს შორის

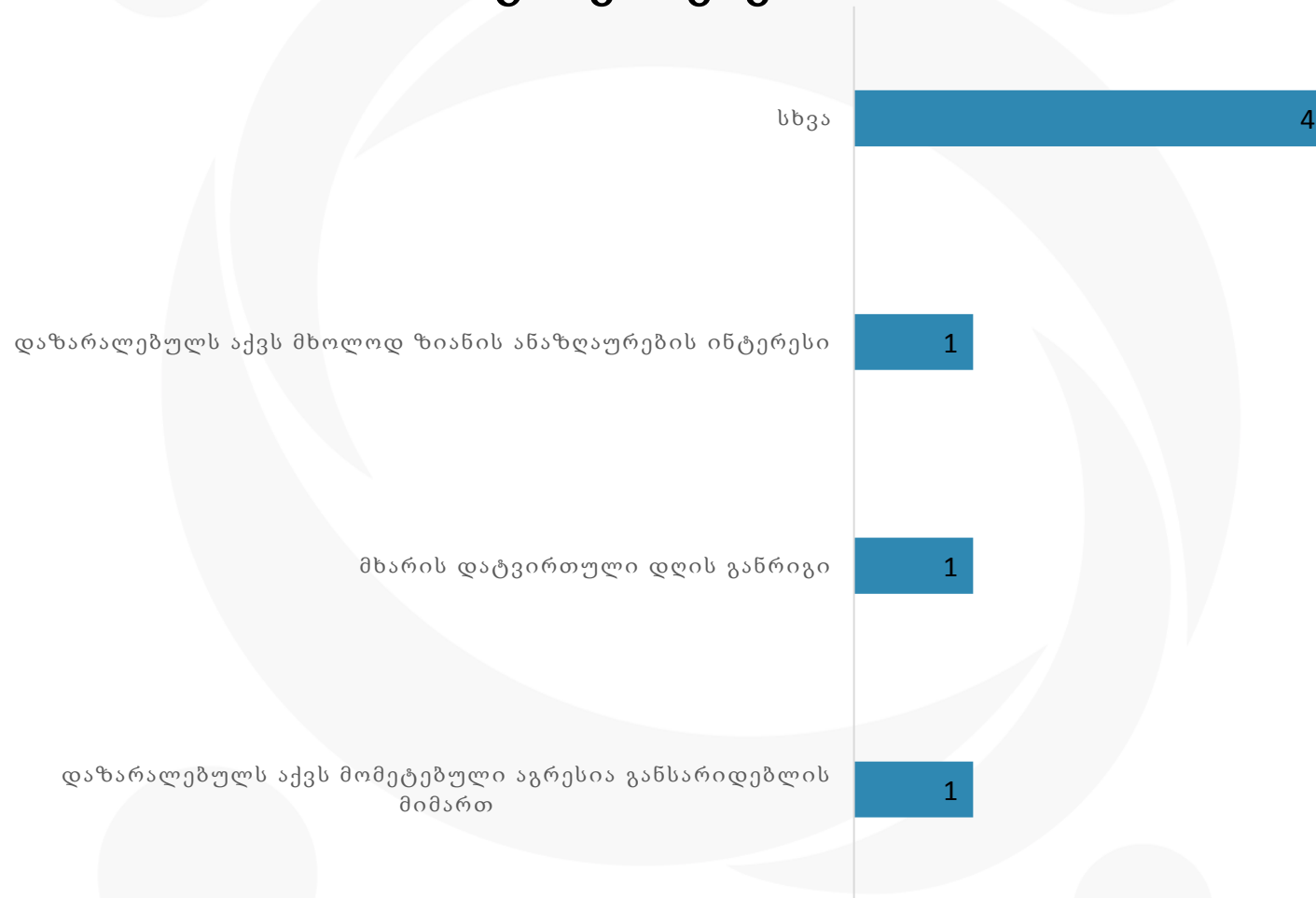

სტატისტიკური მონაცემები თბილისის მასშტაბით რაიონული პროკურატურების მიხედვით 2021 წელს (6 თვე)

მედიატორის უარის განმაპირობებელი გარემოებები

დაზარალებულის უარის განმაპირობებელი გარემოებები

განრიდება

საქართველოს
იუსტიციის
სამინისტრო

